

Motion till riksdagen 2017/18:3177

av Jessica Polfjärd m.fl. (M, C, L, KD)

Fler jobb och bättre fungerande arbetsmarknad

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra drivkrafterna till arbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa inträdesjobb för att underlätta för nyanlända och unga med kort utbildning att få ett arbete och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga provanställningstiden från sex till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja framväxten av fler RUT-jobb och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förenkla lönestöden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att fler ska arbeta längre och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetenskartläggning bör ske från dag ett under asyltiden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivitetskraven under etableringstiden bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsorientering under etableringstiden ska följas upp bättre och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens arbetsmiljöstrategi i större utsträckning bör omfatta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra arbetsmiljön i kvinnodominerade arbeten och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsmiljöverket bör införa förbättrade rutiner för mottagande av tips och anmälningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra lex Laval för att förbättra rörligheten inom EU och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktioner bör införas kopplade till arbetstagarorganisationers skyldighet att lämna in kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. När många jobbar skapas mer resurser till den gemensamma välfärden. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Alliansens målsättning är därför att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som i dag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är fortsatt grunden för Alliansens politik.

Sverige står inför en period av stora reformbehov. Trots högkonjunktur har stora grupper fortsatt svårt att få arbete. En av sju svenskar i arbetsför ålder lever på bidrag i stället för arbete. Samtidigt har många arbetsgivare svårt att hitta arbetskraft. Utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning har särskilt svårt att få ett första jobb, vilket i många fall leder till ett långvarigt bidragsberoende. Problemen riskerar att öka när många nyanlända nu ska etableras i Sverige. Under kommande år krävs kraftfulla jobb- och integrationsinsatser för att stärka Sverige.

Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Politiken präglas av en tydlig brist på konkreta reformer för jobb och integration samt en ovilja att se problemen med utanförskap och för få vägar in till arbetsmarknaden. Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt på ökad sysselsättning.

För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. Sverige behöver en ny reformagenda. Alliansen har en gemensam väg framåt för Sverige. Vi lägger förslag för att fler jobb ska växa fram och för att integrationen ska fungera bättre. Fler jobb är grunden för en stark ekonomi och för att vi fortsatt ska ha en hög kvalitet i välfärden.

Bättre drivkrafter till arbete

Trots att alliansregeringen genomförde reformer för att öka drivkrafterna till arbete lönar det sig fortsatt alltför dåligt att arbeta, i synnerhet vid låga inkomster. När de samlade bidragen för en trebarnsfamilj där föräldrarna inte arbetar riskerar att minska om en förälder får ett jobb är drivkrafterna fortfarande för svaga. Det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma. Alliansen vill se starka drivkrafter att arbeta med låg skatt på arbetsinkomster, och strama bidragsnivåer som främjar

arbetslinjen och ett mer jämställt arbetsliv. Ett viktigt steg i att stärka arbetslinjen är också att reformera systemet för ekonomiskt bistånd. Det är viktigt med tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag.

Inträdesjobb för fler i arbete

Att arbetsmarknaden inte fungerar för de mest utsatta grupperna, bland annat nyanlända och unga med bristande utbildning, är ett av Sveriges största samhällsproblem. Det leder till stora kostnader både för individen och för samhället. Människor riskerar att cementeras fast i ett livslångt utanförskap. För att förbättra integrationen och ungas möjligheter och se till att fler kan gå från bidrag till arbete föreslår Alliansen att en ny anställningsform införs, så kallade inträdesjobb.

Inträdesjobb riktar sig mot nyanlända, under de fem första åren i Sverige, samt ungdomar upp till 23 år utan fullständig gymnasieutbildning. Lönen uppgår till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden anses därmed gå till utbildning eller att lära sig arbetet. Arbetstagaren omfattas av LAS och under de två första åren har den anställda ett arbetsrättsligt skydd motsvarande en provanställning, som därefter övergår till en tillsvidareanställning. För att sänka kostnaderna att anställa slopas arbetsgivaravgiften i tre år och anställningsformen kan samtidigt kombineras med nystartsjobb. Det krävs inget godkännande från parter eller arbetsförmedling för att använda inträdesjobb, vilket gör det enkelt för arbetsgivaren att använda.

Inträdesjobben kommer göra det möjligt för fler att få en fot in på arbetsmarknaden, få värdefull erfarenhet och därmed kunna gå vidare i arbetslivet. Den sänker kostnaderna för företagen att anställa och gör att fler vågar satsa på en tidigare oprövad person.

Alliansen vill även utöka möjligheterna till provanställning. I dag är den maximala tiden i provanställning sex månader. Vi tror att fler arbetsgivare skulle våga öppna dörren för den som står utan jobb om provanställningen förlängdes från sex till tolv månader.

Utveckla RUT-avdraget för fler enkla jobb

Ungefär 150 000 personer med endast grundskoleutbildning eller lägre kommer behöva ta steget in på arbetsmarknaden under kommande år. För att fler ska ha ett arbete att gå till behövs fler jobb med begränsade krav på utbildning, så kallade enkla jobb. Ett sätt att skapa förutsättningar för fler enkla jobb är att sänka kostnaden för att köpa tjänster, exempelvis genom att utöka RUT-avdraget och öka antalet tjänster som ingår i avdraget.

RUT-avdraget infördes 2007 och har växt snabbt, från drygt 100 000 användare 2009 till mer än 700 000 användare 2016. Det har skapat möjligheter för många familjer att få ihop vardagspusslet. Kvinnor, som ofta tar ett större ansvar för hem och barn, har i större utsträckning kunnat gå från deltid till heltid, eller från att inte jobba alls till att återigen vara en del av arbetsmarknaden. Samtidigt har RUT-avdraget skapat möjligheter för människor som befunnit sig i utanförskap och arbetslöshet att ta steget in på arbetsmarknaden. Slutligen har RUT-avdraget bidragit till att många svarta jobb har blivit vita, tryggare jobb, med bättre arbetsvillkor och pensionsinbetalningar.

För att fler enkla jobb ska växa fram vill Alliansen tredubbla taket i RUT-avdraget. Vi vill också bredda RUT-avdraget till fler tjänster, såsom tvätt av kläder utanför hemmet eller tillsyn av hemmet vid resa eller frånvaro. Samtidigt vill vi se över införandet av ett bredare hem-avdrag för personer över 70 år, där fler eller alla enklare tjänster i hemmet berättigar till skattereduktion.

En effektiv arbetsmarknadspolitik

En väl fungerande matchning är ett viktigt verktyg för att minska utanförskapet. I dag vilar ett tungt ansvar på Arbetsförmedlingen när det kommer till att förbättra matchningen och integrationen, men tyvärr fungerar det inte. Arbetsförmedlingen har under lång tid uppvisat låga förtroendesiffror och alltför dåliga resultat. Myndigheten har haft lång tid på sig att försöka vända utvecklingen utan att lyckas. Alliansen anser att det behövs en genomgripande förändring av den statliga matchningsfunktionen. Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form behöver läggas ner till förmån för en ny struktur där andra matchningsaktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll.

Det finns många väl etablerade aktörer som skulle kunna bidra till en mer effektiv matchning, bland annat genom en ökad specialisering. För att matcha arbetssökande till arbete är goda och upparbetade relationer med arbetsgivarna en förutsättning och detta finns redan i dag hos många av dessa aktörer. Genom en ny struktur där en myndighet framförallt ansvarar för funktioner som myndighetsutövning, kontroll och uppföljning, medan själva matchningen och rustningen sköts av andra aktörer skulle rekryterings-tiderna kunna minskas och kompetensförsörjningen förbättras. En central del i en sådan reform är en rigorös uppföljning och kontroll, samt ett system där de aktörer som kan uppvisa goda resultat premieras och där ersättning i huvudsak utgår efter uppvisat resultat att få personer varaktigt i jobb. Detta för att lågpresterande och oseriösa aktörer ska sorteras ut och resurser fördelas på bästa möjliga sätt. Kvalitet ska stå i fokus. För arbetssökande som är i behov av utbildning kommer även kommunerna att behöva vara delaktiga i högre grad.

Utöver matchningsfunktionen behöver även de arbetsmarknadspolitiska insatserna förenklas och effektiviseras, resurserna inom arbetsmarknadspolitiken bör också i högre grad riktas till insatser som ger resultat. Lönestöden för långtidsarbetslösa och nyanlända är idag för många och för krångliga och bör förenklas och bli färre för att underlätta både för arbetsgivare och för arbetsförmedlare att använda dem. Regeringen har presenterat ett förslag på förenkling, men vi anser att det inte är tillräckligt. Exempel på insatser där effekterna är oklara är förberedande utbildning – en insats som kostade över två miljarder kronor under 2016. Riksrevisionens granskning av förberedande utbildningar visar bland annat på brister i styrning och uppföljning, samt att insatsen ofta använts för att uppfylla aktivitetskrav istället för ett reellt behov.

Ett längre arbetsliv

Vi lever allt längre och är allt friskare som äldre. Det gör det naturligt att jobba högre upp i åldrarna, såväl för lönen det ger som för att man trivs på en arbetsplats och för att man känner att man fortsatt kan göra en värdefull insats. Vi behöver också jobba längre för att kunna finansiera vår gemensamma välfärd med en åldrande befolkning. Att fler äldre fortsätter att arbeta är resultat av en aktiv politik som nu behöver förstärkas. Att

erfarna medarbetare vill jobba längre ska inte straffa sig – det ska löna sig. Nuvarande regering går åt andra hållet och har infört en särskild löneskatt för personer som fyllt 65 år. Detta minskar incitamenten till ett längre arbetsliv och riskerar att motverka den goda utveckling vi sett på senare år. För att fler äldre ska jobba vill Alliansen sänka åldersgränsen för det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre.

Fokus på jobb från dag ett

Det behövs en tydlig fokusering på jobb från första dagen man kommer till Sverige. Fortsatt är handläggningstiden i asylärenden lång. Det rör sig om många månader och i vissa fall år. Det gör att tidiga insatser är helt nödvändigt. Alliansen vill att det ska ske en kompetenskartläggning direkt då man kommer till Sverige. På så sätt kan den asylsökande få en snabb uppfattning om hur den utbildningsbakgrund och de erfarenheter man har står sig på arbetsmarknaden. Han eller hon kan också få råd till exempel om hur man gör för att få en utbildning eller yrkeskunskap från hemlandet värderad. Det finns ett arbete påbörjat av Arbetsförmedlingen för att erbjuda kompetenskartläggningar under asyltiden. Fortfarande dröjer det dock i många fall för länge innan en kompetenskartläggning blir aktuell. Kompetenskartläggning ska ske i direkt anslutning till att man anlänt till Sverige och sökt asyl.

Skärpta aktivitetskrav och bättre uppföljning

Arbetsförmedlingen har i dag huvudansvaret för nyanländas etablering i Sverige. Under de två åren som etableringen pågår ska nyanlända delta i svenskundervisning, samhällsorientering och andra insatser för att komma i jobb. En särskild ersättning, etableringsersättning, utgår under tiden som den nyanlände deltar i aktiviteter.

Vi vill att aktivitetskraven under etableringstiden skärps. Etableringsersättningen då man utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser, såsom svenskundervisning eller samhällsorientering, ska sänkas i större omfattning än vad som är fallet i dag.

I synnerhet för samhällsorientering har det framkommit brister i statistiken rörande deltagande. Det har funnits skillnader mellan de siffror som kommunerna och Arbetsförmedlingen redovisar. För att säkerställa att samhällsorientering genomförs krävs en bättre uppföljning av frånvaro än vad som är fallet i dag.

En bättre arbetsmiljö

Arbetsmiljön på svenska arbetsplatser står sig väl i en internationell jämförelse och den långsiktiga trenden är också att arbetsmiljön förbättras. Den senaste arbetsskadestatistiken från Arbetsmiljöverket visar dock på en uppgång av anmälda arbetsolyckor. En särskilt oroväckande trend är också att anmälningarna av arbetssjukdomar bland kvinnor till följd av organisatoriska och sociala problem har ökat sju år i rad.

Regeringen har formulerat en strategi för arbetsmiljöarbetet under kommande år: En arbetsmiljö för det moderna arbetslivet 2016–2020. Vi ser positivt på att regeringen fortsätter Alliansens arbete med att formulera strategier som ger arbetsmiljöarbetet en mer långsiktig inriktning och pekar ut prioriterade områden. Däremot saknar vi breda initiativ för att förbättra och förenkla förutsättningarna för arbetsgivare att bedriva ett

förebyggande arbetsmiljöarbete. Det menar vi är olyckligt eftersom det ytterst är arbetsgivarna som har ansvaret för arbetsmiljön.

Den svenska arbetsmarknaden består till stor del av små företag. Mindre företag har ofta inte samma resurser som de stora företagen att möta utmaningar på arbetsmiljöområdet. Att arbeta för att nå dessa företag om möjliga arbetsmiljöåtgärder är därför viktigt. Det kan handla om kunskapsspridning, rådgivning eller bättre verktyg för att underlätta det systematiska arbetsmiljöarbetet. En annan viktig del i att underlätta för företag, i synnerhet mindre företag, är att förenkla regelverket, vilket kan innebära att vissa krav på arbetsmiljöområdet inte gäller lika för stora som små företag utan kan variera.

Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa och kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär. Att förbättra arbetsmiljön för kvinnor är en viktig del i att minska sjukfrånvaron – inte minst i ljuset av det ökade antalet arbetssjukdomar till följd av organisatoriska och sociala problem.

Alliansen anser också att hanteringen av tips och anmälningar kan förbättras. Av Riksrevisionens granskning 2016:23 – En god arbetsmiljö för alla – framkommer att tips och anmälningar skulle kunna användas i högre grad för att upptäcka arbetsplatser med bristfällig arbetsmiljö. Jämfört med exempelvis Norges motsvarande myndighet får Arbetsmiljöverket in betydligt färre tips – 1 600 jämfört med 7 000 i Norge. Tips har fördelen av att handla om ett aktuellt problem och är därför ofta angelägna att agera på. Riksrevisionen noterar att Arbetsmiljöverket inte lyfter möjligheten till tips och anmälningar på sin hemsida. Genom en mer systematisk strategi för att motta och uppmuntra till tips skulle fler arbetsplatser med bristande arbetsmiljö upptäckas och inspekteras.

Bättre kompetensförsörjning och ökad rörlighet inom EU

En av grundpelarna och en av de största framgångarna inom det europeiska samarbetet är den fria rörligheten för varor, tjänster och arbetskraft. Den gemensamma marknaden inom EU är en förutsättning för god ekonomisk tillväxt och nödvändig i en tid då Europa utmanas av tillväxtekonomier i andra delar av världen. För arbetstagare i företag som tillhandahåller tjänster tillfälligt i ett annat EU-land finns särskilda regler i utstationeringsdirektivet som genomförts i svensk rätt genom utstationeringslagen. Bestämmelserna innebär att utstationerade arbetstagare ska tillförsäkras vissa arbets- och anställningsvillkor som gäller i värdlandet. Utstationeringslagen föreskriver att svenska fackföreningar har rätt att vidta stridsåtgärder för att driva igenom minimivillkor i centrala branschavtal inom vissa områden, den s.k. hårda kärnan, vilket exempelvis avser lön, arbetstid och arbetsmiljö.

Den 1 juni genomförde regeringen nya regler i utstationeringslagen. Det är numer möjligt att vidta stridsåtgärder för att uppnå ett särskilt kollektivavtal för utstationerade arbetstagare. Detta gäller oavsett om den utstationerande arbetsgivaren kan bevisa att de villkor som arbetstagarna har är minst lika förmånliga som minimivillkoren i det svenska branschavtalet.

Vi anser liksom flertalet remissinstanser att de nya reglerna är för långtgående. En utstationerande arbetsgivare kan numer inte freda sig mot stridsåtgärder – oavsett hur bra arbetsvillkor arbetstagarna har. Det innebär att det blir mindre attraktivt för företag

från andra länder att komma hit och hämmar därmed den fria rörligheten. I ett läge där Sverige har ett stort behov av arbetskraft i byggsektorn, men även andra sektorer, kan det vara direkt skadligt för Sverige. De nya reglerna är dessutom med stor sannolikhet oförenliga med EU-rättens principer om proportionalitet och ömsesidigt erkännande. Därför anser vi att det tidigare regelverket, så kallat lex Laval, bör återinföras.

För att underlätta för utstationerade företag att göra rätt och för utstationerade arbetstagare att ta till vara sina rättigheter är det viktigt att information om vad som gäller på svensk arbetsmarknad är lättillgänglig. Sedan länge finns ett krav på arbetstagarorganisationer att ge in relevanta kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket. Det har dock skett i obetydlig omfattning. Även om regeringen förtydligat att skyldigheten att lämna in villkor gäller oavsett om en arbetstagarorganisation har för avsikt att vidta stridsåtgärder, så saknas fortsatt många avtal. Därför anser vi att en sanktionsmöjlighet bör införas för de fall där reglerna inte efterlevs, till exempel genom en sanktionsavgift.

Jessica Polfjärd (M)

Annika Qarlsson (C)

Fredrik Malm (L)

Désirée Pethrus (KD)